

Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið
Skúlagötu 4
101 Reykjavík

Stykkishólmi, 18. september 2020

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um stjórn fiskveiða (öflun sjávargróðurs í atvinnuskyni), mál nr. 172/2020.

Í Samráðsgáttinni er frumvarp til laga um breytingu á lögum um stjórn fiskveiða (öflun sjávargróðurs í atvinnuskyni), [https://samradsgatt.island.is/oll-mal/\\$Cases/Details/?id=2761](https://samradsgatt.island.is/oll-mal/$Cases/Details/?id=2761).

Samtök náttúrustofa (SNS) fagna nýju ákvæði um nýtingaráætlanir í frumvarpsdrögunum og að þær ásamt afla á hverju svæði verði gerðar opinberar.

SNS telja æskilegt að fjalla um hvort eða hvernig ákvæði um nýtingu sjávarþörunga utan netlaga tengist lögum nr. 88/2018 um skipulag haf- og strandsvæða.

Helsta athugasemd SNS við fyrirbyggjandi frumvarpsdrög snúa að svokallaðri einföldun, sem felst einkum í að fjarlægja Náttúrufræðistofnun Íslands, náttúrustofur og Breiðafjarðarnefnd úr lögunum ásamt ákvæðum sem tengjast rannsóknum og vöktun. Samtökin leggja eindregið gegn því að fjarlægja eftirfarandi kafla úr gildandi lögum:

Úr 3. gr.:

- *“Hafrannsóknastofnun og Náttúrufræðistofnun Íslands skulu stunda rannsóknir og vöktun á sjávargróðri og vistgerðum, vistkerfum og lífríki sem tengist honum. Hafrannsóknastofnun skal vera stjórnvöldum til ráðgjafar um nýtingu sjávargróðurs, sbr. II. kafla A, og skal leita umsagnar Náttúrufræðistofnunar Íslands um ráðgjöf sína.”*
- *“Ráðgjöf, rannsóknir og vöktun á nýtingu sjávargróðurs skal m.a. taka mið af 2. gr. laga um náttúruvernd um verndarmarkmið fyrir vistgerðir, vistkerfi og tegundir og lögum um vernd Breiðafjarðar.”*
- *“Hafrannsóknastofnun og Náttúrufræðistofnun Íslands skulu gera vöktunaráætlun um nýtingu sjávargróðurs sem verður hluti af vöktun lykilþátta íslenskrar náttúru í samræmi við 1. og 2. mgr. 74. gr. laga um náttúruvernd.”*
- *“Hafrannsóknastofnun og Náttúrufræðistofnun Íslands er heimilt að gera samninga við aðra aðila, svo sem stofnanir, náttúrustofur eða háskólasetur, um framkvæmd einstakra rannsókna eða vöktunar eftir því sem við á. Hafrannsóknastofnun og Náttúrufræðistofnun*

Íslands skulu halda gagnagrunna um niðurstöður rannsókna og vöktunar og skulu niðurstöðurnar birtar reglulega og vera öllum aðgengilegar.”

Úr 15. gr. b.:

- „Áður en ákvarðanir eru teknar samkvæmt þessari málsgrein skal að jafnaði leita umsagnar Hafrannsóknastofnunar, Náttúrufræðistofnunar Íslands og annarra aðila eftir atvikum, svo sem Breiðafjarðarnefndar við nýtingu sjávargróðurs í Breiðafirði.“
 - Fjörur og grunnsævi eru mikilvæg fæðuöflunarsvæði fyrir fugla, m.a. tegunda sem Íslendingar bera alþjóðlega ábyrgð á, og er því nauðsynlegt að leita umsagnar a.m.k. Náttúrufræðistofnunar Íslands, auk Hafrannsóknastofnunar, vegna nýtingar á mikilvægum búsvæðum fugla.

Breytingarnar fela í sér að dregið er úr aðkomu Náttúrufræðistofnunar Íslands, þótt hún stundi rannsóknir og kortlagningu vistgerða í íslenskum fjörum og að þær séu mikilvæg búsvæði fyrir ýmsar lífverur. Skýrt þarf að vera að Hafrannsóknastofnun hafi skyldu til að rannsaka lífríki þaraskóga og þangfjara. Ekki má draga úr skyldum/kröfum til rannsókna sem undirbyggja eiga sjálfbæra auðlindanotkun. Þó grunnþekkingu á stórbörungum (þangi og þara) hafi fleygt fram á síðustu árum með auknum rannsóknum Hafrannsóknastofnunar í kjölfar aukins áhuga á frekari nýtingu þessarar auðlindar, þá vantar enn talsvert upp á að þekking á þessum mikilvægu lífverum og hlutverki þeirra í vistkerfinu sé ásættanleg. Gera þarf Hafrannsóknastofnun og öðrum stofnunum kleift, m.a. með viðeigandi fjárveitingum, að sinna rannsóknum til að ná því markmiði.

Í greinargerð er vísað í að meginreglur umhverfisréttar eigi að tryggja sjálfbæra nýtingu. Reynslan hefur þó sýnt að þótt þær séu góðra gjalda verðar, eru þær það almennt orðaðar að erfitt getur verið að nota þær til að túlka efa náttúrunni í vil. Ákvæði gildandi laga, sem fyrirhugað er að taka út, eru aftur á móti sértæk, skýr og mikilvæg. Þess vegna væri afturför að taka þau út.

Fram til þessa hefur mikilvægi Breiðafjarðar fyrir íslenskt lífríki gjarnan verið vanmetið, ekki síst vegna skorts á rannsóknum á lífríki sjávar á innanverðum firðinum. Það viðhorf er að breytast.

Nýleg skýrsla Náttúrufræðistofnunar Íslands um mikilvæg fuglasvæði (http://utgafa.ni.is/fjolrit/Fjolrit_55.pdf) sýnir að á Íslandi falla samtals 25 fjöru- og grunnsævisvæði undir alþjóðlega skilgreiningu um mikilvæg fuglasvæði. Breiðafjörður er sérlega mikilvægt fuglasvæði í þessum flokki sökum stærðar, fjölbreytileika og fjölda fugla. Fuglamergðin á svæðinu er vísbending um að lífríki sjávar á svæðinu sé sérlega auðugt. Mikilvægt er að gerð sé rík krafa um góða stöðu þekkingar á lífríki skilgreindra mikilvægra fuglasvæða og eðlilegt að lögin endurspegli það.

Í greinargerð með frumvarpinu segir að óþarfi sé að kveða á um möguleika á samstarfi við aðrar stofnanir, enda gerist það sjálfkrafa eftir þörfum. Þetta er ekki reynsla 8 náttúrustofa sem dreifðar eru um landið. Starfsfólk þeirra býr yfir margvíslegri þekkingu á fjölmörgum sviðum náttúruvísinda, sem nýta mætti í auknum mæli við staðbundnar rannsóknir. Í sumum tilfellum virðast miðlægar stofnanir á höfuðborgarsvæðinu ekki átta sig á þeirri getu sem er fyrir hendi á náttúrustofunum, sem kemur þá í veg fyrir að hún sé nýtt. Á þessu eru þó sem betur fer undantekningar, sbr. samstarfsverkefni Náttúrufræðistofnunar Íslands og náttúrustofa um rannsóknir og vöktun á náttúruverndarsvæðum, sem hófst fyrr á árinu. Samtök náttúrustofa telja mikilvægt að lögin endurspegli vilja löggjafans til að nýta hagkvæmni þess að þekking sé dreifð um landið. Ríkið hefur iðulega fjárfest í slíkri uppbyggingu og þá fjárfestingu ætti að nýta betur.

Virðingarfyllst, f.h. Samtaka náttúrustofa,

Róbert A. Stefánsson

Róbert A. Stefánsson, formaður